

Література

1. Берека, В. Є. Формування компетентності майбутнього менеджера освіти як провідне завдання сучасної освітньої політики, Вісник післядипломної освіти, «Серія «Педагогічні науки», 6, 35.
2. Волотовська, Т. П., 2021. Розвиток управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти. дис... канд. пед. наук : 13.00.06, Університет менеджменту освіти, Київ.
3. Волотовська, Т. П. 2016, Управлінські компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів як проблема трансформації сучасної освіти. Збірник тез. I міжнар. наук.-практ. конф. викладачів і аспірантів «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій», Київ.
4. Маслов, В. І., 2007, Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : навч. посіб., В. І. Маслов, Тернопіль : Астон, 150.
5. Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики ХХІ століття : монографія, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України ; за наук. ред. Кириченка, М. О., редкол. : Кириченко, М. О. (голова), Алейнікова, О. В., (заст. голови), 2020; Київ.

ВИКОРИСТАННЯ КОУЧИНГУ У ФОРМУВАННІ ДОСЛІДНИЦЬКИХ НАВИЧОК МАГІСТРІВ

Райнчук В¹., Гаврик В.², Опачко М³.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

E-mail: ¹ viktoriiia.rainchuk@uzhnu.edu.ua, ² viacheslav.havryk@uzhnu.edu.ua

³magdalena.opachko@uzhnu.edu.ua

***Анотація.** У статті досліджуються можливості застосування коучингу в підготовці магістрів за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». На основі аналізу вітчизняних та закордонних джерел визначається сутність академічного коучингу як недирективного, діалогічного методу, що відрізняється від менторства. У роботі виокремлено п'ять груп умов (дидактично-комунікативні, організаційно-управлінські, соціально-психологічні, інформаційно-технологічні, рефлексивно-аналітичні), які забезпечують ефективність його використання. Особлива увага приділяється ролі коучингу у формуванні дослідницьких навичок, що є ключовим для сучасного фахівця. Висвітлено його потенціал для зниження навчального стресу та підвищення мотивації студентів, що особливо*

актуально в умовах сучасних викликів. Запропонована модель застосування коучингу створює основу для підготовки конкурентоспроможних, самостійних та впевнених фахівців.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із організацією експериментального дослідження на предмет перевірки ефективності визначених умов для формування дослідницької компетентності магістрів.

Ключові слова: *вища школа, коучинг, освітній процес, дослідницькі навички*

Вступ. Розвиток вітчизняної освіти в європейському контексті вимагає постійного оновлення методів і підходів до підготовки фахівців. Сучасний педагог повинен бути не лише носієм знань, а й конкурентоспроможним фахівцем, здатним до інновацій та неперервного самовдосконалення. Одним із сучасних та ефективних інструментів, що сприяє формуванню таких якостей, є коучинг. Використання коучингу в підготовці магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» має потенціал стати важливим інструментом для розвитку їхньої дослідницької компетентності та професійного зростання.

Коучинг як методика здобуває популярність у світовій практиці, проте потребує подальшого вивчення в контексті вітчизняної освіти. Ця технологія базується на принципах самостійності, відповідальності та активної участі здобувачів освіти. Вона допомагає студентам визначати власні навчальні цілі, розвивати критичне мислення та аналітичні здібності, що є ключовими для наукової роботи.

Метою дослідження є вивчення можливостей використання коучингу в процесі підготовки магістрів. Для аналізу проблеми були використані методи теоретичного аналізу, синтезу, узагальнення та порівняння.

Аналіз вітчизняних та закордонних досліджень показує, що коучинг в освіті спрямований на підвищення ефективності навчання, розвиток особистісних і професійних компетенцій, а також впровадження інноваційних методів у навчальний процес. Коучинг – це багатогранний процес, що об'єднує елементи психології, соціології, управління та освіти, створюючи унікальне середовище для саморозвитку.

На відміну від менторства, що передбачає передачу досвіду від експерта до початківця, коучинг є діалогічним, недирективним методом. Його сутність полягає в допомозі здобувачу освіти усвідомити власні цілі, знайти шляхи їх досягнення та розвинути необхідні навички. Академічний коучинг успішно застосовується в американських «Центрах академічного успіху» [1], що свідчить про його ефективність.

В основі коучингу лежать такі ключові принципи:

- 1) усвідомленості і відповідальності: стимулювання свідомого підходу до навчання та прийняття відповідальності за власні дії [2];
- 2) партнерства: коуч і магістр працюють як рівноправні партнери;
- 3) індивідуального підходу: орієнтація на унікальні потреби та цілі кожного студента;
- 3) підтримки та мотивації: надання емоційної підтримки та стимулювання для досягнення поставлених цілей;
- 4) принцип розвитку самостійності: заохочення студента до самостійного прийняття рішень та вирішення проблем.

У сучасній педагогічній практиці виділяють три основні моделі коучингу [5]:

– директивний коучинг: коуч надає чіткі інструкції та рекомендації, що особливо корисно, коли магістр потребує конкретних вказівок;

– недирективний коучинг: магістр веде процес, а коуч виступає як фасилітатор, допомагаючи уточнити цілі та знайти власні рішення. Ця модель базується на переконанні, що магістр має потенціал для самостійного розвитку;

– колаборативний (спільний) коучинг: це партнерство, де коуч ставить навідні запитання і ділиться знаннями, але остаточне рішення залишається за магістром. Ця модель, а також когнітивний коучинг, є найбільш ефективними, оскільки розвивають мислення і самостійність.

Застосування коучингу у підготовці магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» є потужним засобом для формування дослідницьких навичок, що виражається у розвитку:

– самостійності та критичного мислення. Оскільки дослідження є самостійним процесом, коучинг заохочує магістрів до самостійного формулювання гіпотез, розробки методології та критичного аналізу наукових джерел, а не до пошуку готових рішень [4];

– мотивації та самоефективності. Дослідницька робота є тривалою і вимагає постійної внутрішньої мотивації. Коучинг допомагає знизити навчальний стрес, підвищити мотивацію та сприяє розвитку самоефективності, що є ключовим для подолання труднощів у науковій діяльності [2];

– рефлексивних та аналітичних навичок. Ведення рефлексивних щоденників і використання коучингових запитань допомагає магістрам глибоко аналізувати свою роботу, визначати сильні та слабкі сторони і постійно вдосконалювати свій дослідницький підхід [3];

– колаборації та комунікації. Навіть при індивідуальній роботі, комунікативні навички є надзвичайно важливими. Колаборативний коучинг допомагає магістрам ефективно взаємодіяти з науковими керівниками та колегами, отримувати конструктивний зворотний зв'язок та ефективно презентувати результати своїх досліджень [5].

Аналіз чинників, що забезпечують ефективність коучингу, дозволяє виділити сукупність умов, які сприяють досягненню найкращих результатів у підготовці магістрів. Ці умови можна умовно поділити на п'ять груп:

Дидактично-комунікативні умови сприяють розвитку професійних і комунікативних навичок через відкриту комунікацію, регулярний зворотний зв'язок, групову роботу та рефлексивні практики.

Організаційно-управлінські умови забезпечують ефективне впровадження коучингу шляхом стратегічного планування, розподілу ресурсів, підготовки кадрів і систематичного моніторингу результатів.

Соціально-психологічні умови створюють сприятливу атмосферу для навчання, яка включає позитивний соціальний клімат, емоційну підтримку, розвиток самосвідомості та мотивації студентів.

Інформаційно-технологічні умови дозволяють використовувати сучасні цифрові платформи, мультимедійні ресурси та системи управління навчанням, що робить процес навчання гнучким та доступним.

Рефлексивно-аналітичні умови сприяють розвитку критичного мислення та аналізу власної діяльності через ведення рефлексивних щоденників, самоаналіз і прагнення до постійного самовдосконалення.

Висновок. У сучасних умовах, особливо в період воєнних викликів, коучинг набуває особливого значення. Він допомагає знизити стрес, підвищити академічну мотивацію магістрів, сприяючи розвитку таких життєво важливих навичок, як стійкість, адаптивність та самоефективність. Академічний коучинг – це потужний інструмент, що не лише сприяє успішному завершенню навчання, а й формує з магістрів самостійних, впевнених та компетентних дослідників, здатних долати виклики сучасної освітньої системи. Перспективи подальших досліджень пов'язані із організацією експериментального дослідження на предмет перевірки ефективності визначених умов для формування дослідницької компетентності магістрів.

Література

1. Академічний коучинг. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/320>

2. Антонюк О. Використання освітнього коучингу для зменшення навчального стресу та посилення академічної мотивації студентів під час війни: теоретичний аспект. Український педагогічний журнал. 2022, № 3. С. 44–54. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/610/699>

3. Бахтіярова Х. Ш. Коучінг в освітньому контексті підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Інноваційна педагогіка. Вип. 55. Т. 1. 2023. С. 105–108. DOI <https://doi.org/10.32782/26636085/2023/55.1.20>

4. Братко М. (2022). Академічний коучинг: зміст поняття та сутність діяльності. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка, (37 (1)), 6–13. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2022.371>

5. Вивчення різних моделей коучингу в освіті. URL: <https://www.torsh.co/article/coaching-models-in-education/>

ПОЗИЦІОНУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

Тимошко Г. М.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

E-mail: timoshko49@gmail.com

Анотація. У статті розглянуто сучасні погляди на трактування сутності комунікативної культури викладачів закладів вищої освіти, висвітлено основні тенденції та особливості щодо тлумачення цього терміна. Відзначено, що українська педагогічна думка дотримується плюралістичного підходу до усвідомлення цього поняття, окреслено основні складові комунікативної культури викладачів та їх розуміння у дискурсі педагогічної теорії і практики. Проаналізовано сутність та основні компоненти комунікативної культури викладачів закладів вищої освіти, виокремлено спільні та відмінні риси у характеристиці комунікації як складової організаційної культури сучасного викладача. Схарактеризовано багатогранність визначення складових комунікативної культури, позиціоновано взаємозв'язки між цими складовими компонентами, а також висвітлено відмінність між комунікативною культурою та педагогічним спілкуванням як близькими категоріями.

Ключові слова: комунікативна культура, педагогічна майстерність, викладач ЗВО (аксіологічний, діяльнісний, компетентнісний) компоненти, багатогранність визначень, фактори формування, педагогічне спілкування.